

Liga Morska i Kolonialna

Polska organizacja społeczna zasilana również z pieniędzy budżetowych, powstała w 1930 r. w wyniku przekształcenia Ligi Morskiej i Rzecznej. Jej pracami kierował do 1939 r. generał Mariusz Zaruski. Stawiała sobie ona za cel propagowanie zagadnień morskich wśród społeczeństwa II Rzeczypospolitej. Działała na rzecz rozbudowy floty morskiej i rzecznej. Postulowała polską ekspansję kolonialną w Afryce (np. uzyskanie Madagaskaru od Francji i oderwanie Mozambiku od Portugalii). W 1934 r. wykupiła część brazylijskiego stanu Parana, gdzie założyła osiedle polskich kolonistów Morska Wola. W tym też roku podpisała umowę z Liberią o kolonizacji jej terytorium. W latach 30. XX w. prowadziła zbiórkę pieniędzy na Fundusz Obrony Morskiej czego rezultatem m. in. było zbudowanie okrętu podwodnego "Orzeł". Wydawała miesięcznik "Morze" i kwartalnik "Sprawy Morskie i Kolonialne". W 1939 r. liczyła ponad 1 mln członków. Liga Morska i Kolonialna zaprzestała działalności w 1939.

Śledząc zagadnienia związane z Ligą Morską i Kolonialną natrafiłem między innymi na wydanie kwartalnika „Sprawy Morskie i Kolonialne” z 1937 r. gdzie przedstawione zostały zasoby finansowe organizacji na koniec września 1937 r. wraz z procentem członków w stosunku do ludności poszczególnych województw, średnią składką miesięczną, i zgromadzonym kapitałem. Kwoty tam przedstawione zamieszczam w tabeli poniżej.

Stołeczny	11,77%	7,92 zł	42 300 000 zł
Warszawski	1,84%	6,01 zł	117 300 000 zł
Lubelski	3,49%	5,74 zł	9 700 000 zł
Łódzki	2,38%	5,26 zł	18 900 000 zł
Wileński	1,67%	5,23 zł	8 000 000 zł
Śląski	10,93%	5,18 zł	152 300 000 zł
Białostocki	2,65%	3,88 zł	5 200 000 zł
Poleski	8,47%	3,65 zł	2 300 000 zł
Poznański	2,52%	3,62 zł	93 100 000 zł
Wołyński	9,85%	3,57 zł	4 900 000 zł
Radomsko-Kielecki	4,23%	3,53 zł	17 900 000 zł
Pomorski	3,68%	3,35 zł	65 100 000 zł
Nowogrodzki	2,70%	3,05 zł	2 200 000 zł
Jarosławski	5,73%	2,72 zł	74 000 000 zł
Stanisławowski	5,26%	2,61 zł	10 400 000 zł
Krakowski	3,61%	2,51 zł	118 000 000 zł
Lwowski	1,83%	2,01 zł	74 000 000 zł
Tarnopolski	3,20%	1,78 zł	6 300 000 zł

Zamieszczone tam też było rozliczenie z wpłat na Fundusz Ligi za miesiąc wrzesień 1937 roku.

Stołeczny	- 777 119,45 zł
Śląski (Zagł. Węglowe)	- 734 064,70 zł
Lubelski	- 360 752,74 zł
Radomsko-Kielecki	- 354 212,50 zł
Łódzki	- 268 026,85 zł
Warszawski (Woj.)	- 240 008,05 zł
Pomorski	- 204 638,13 zł
Poznański	- 193 290,98 zł
Krakowski	- 189 625,95 zł
Wołyński	- 121 973,17 zł

Białostocki	- 86 859,89 zł
Jarosławski (delegatura Lwowskiego)	- 86 360,93 zł
Wileński	- 66 443,24 zł
Lwowski	- 66 304,76 zł
Poleski	- 50 743,61 zł
Stanisławowski	- 45 600,19 zł
Nowogrodzki	- 45 581,70 zł
Tarnopolski	- 44 971,88 zł
Zagranica	- 27 969,19 zł

Już z samych tych liczb wyłania się obraz potężnej organizacji, dysponującej wielkimi środkami finansowymi, dziś niemal całkowicie zapomnianej. Jeśli chodzi o finanse Ligi to bliżej udało mi się dotrzeć do opracowań dotyczących zakupu w 1933 r w Paranie na cele osadnicze 2 mln hektarów ziemi, i budowy linii kolejowej Riozinho-Guarapuava (też w Paranie) o długości 138 km, która połączyłaby polskie osiedla. Stanowy rząd Parany zaakceptował tę propozycję z wielką ochotą ponieważ Liga wiarygodnie przedstawiła źródła finansowania inwestycji. Z budowy linii kolejowej wprawdzie nic nie wyszło, a umowa z rządem Parany podpisana w czerwcu 1934 r. opiewała tylko na 7 tys. ha ziemi. Taki był efekt interwencji rządu Brazylii, który obawiał się utraty kontroli nad przekazanymi Polsce terenami. Powstającą tam osadę nazwano "Morska Wola", a jej terytorium powiększyło się o dokupione 2 tys. ha. Liga kupiła też drugi teren, również w Paranie, pod kolejną osadę o nazwie "Orlicz-Dreszer", około 21 tys. ha. (gen. dyw. Gustaw Orlicz-Dreszer był od 1930 r. prezesem LMiK, aż do swojej tragicznej śmierci w katastrofie samolotowej, gdy zginął w Bałtyku w pobliżu mola w Orłowie-Gdyni w 1936 r.). Na obszarach tych miały powstać nie tylko gospodarstwa rolne, lecz i cała obsługująca je infrastruktura: osady o charakterze miejskim, ze sklepami, magazynami, bankami, "Morska Wola" została podzielona na część miejską i wiejską. Część wiejska to było 286 działek po 25 ha każda, część miejska to 62 działki 100 x 60 metrów każda. W sierpniu 1935 r. ruszyli z Polski do "Morskiej Woli" pierwsi emigranci, w końcu 1936 r. mieszkało tam już 75 polskich rodzin, czyli około 350 osób wywodzących się częściowo ze starej, przesiadłonej tu emigracji, bądź z nowej. Zakładano, że od 1937 r. rozpocznie się kolonizacja obszaru "Orlicz-Dreszer".

Warto dodać, że niezależnie od Ligi działało powstałe w 1928 r. Polskie Towarzystwo Kolonizacyjne, które miało w swojej dyspozycji 50 tys. ha ziemi w stanie Parana i 170 tys. w stanie Espirito Santo. Liga, przypomnijmy, nabyła łącznie tylko 30 tys. ha, ale od momentu jej pojawienia się w Brazylii, Polskie Towarzystwo Kolonialne współpracowało z nią. Niezależnie od tego, że akcja Ligi w Brazylii o mało co nie doprowadziła do wybuchu wojny polsko-brazylijskiej to w bankach w Ameryce Południowej zgromadzono ponad 150 milionów \$ celem realizacji tego przedsięwzięcia. W tej sprawie kilkakrotnie podróżował do Ameryki Południowej gen. bryg. w stanie spoczynku Stefan Strzemiński, jako przedstawiciel Zarządu Głównego LMiK.

W innych opracowaniach dotyczących Ligi do których dotarłem brak jakichkolwiek odpowiedzi na pytanie co stało się ze środkami finansowymi Ligi po wybuchu II wojny światowej. Uzyskałem tylko wiedzę, iż po zakończeniu II wojny światowej komuniści próbowali reaktywować Ligę w celu przejęcia jej majątku i kapitału zgromadzonego w bankach. Jaki był efekt tej akcji? Nie wiem ale podejrzewam, że żaden.